

О.Р. Савченко
студ. III курсу
спеціальність «Право»
Науковий керівник: ст. викл. О.С. Козерацька

ВПЛИВ МІЖНАРОДНОГО ЗАКОНОДАВСТВА НА РОЗВИТОК ТАЄМНИЦІ СПІЛКУВАННЯ ЯК ЗАСАДИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В НАЦІОНАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ

Досліджувана тема є актуальною, оскільки з розвитком держави як демократичної, соціальної та правової, що забезпечує рівність прав та свобод особи, прийняттям соціально-економічних реформ, формування відповідної правової системи передбачають наукові дослідження стосовно проблем правового забезпечення основоположних та невідчужених прав і свобод людини, зокрема і права на таємницю спілкування. Розвиток національного законодавства у сфері прав людини – це частина загальносвітового процесу щодо визнання прав і свобод людини основними цінностями в суспільстві та державі. Саме це зумовлює необхідність

у дослідженні міжнародного досвіду правового регулювання права на таємницю спілкування, та аналізу впровадження його не тільки в Конституцію України, а й у Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК).

На сучасному етапі розвитку України євроінтеграційний процес має велике стратегічне значення в контексті утвердження демократичних засад. Вибір Україною європейської орієнтації вимагає докорінної та всебічної зміни її правового середовища, особливо кримінально-процесуального законодавства, щоб привести його у відповідність до міжнародних та європейських стандартів.

Ці стандарти втілюють найвдаліші приклади нормотворчої та законодавчої техніки, є квінтесенцією багаторічної роботи юристів, піднесеною до рівня світових чи регіональних політико-правових стандартів. Саме це вимагає ретельного аналізу стандартів кримінального судочинства, особливо тих, що стосуються принципу таємниці спілкування, оскільки це основоположне право людини, незалежно від того чи є особа законслухняною, чи є правопорушником.

Фундаментальним документом, який закріплює право на особисте життя особи та приватність, є Загальна декларація прав людини. Саме нею передбачено, що ніхто не може зазнавати безпідставного втручання в особисте і сімейне життя, безпідставного посягання недоторканності його житла, тайну його кореспонденції або на честь і репутацію. Кожна людина має право на захист закону такого втручання або таких посягань [1, ст. 12].

Міжнародний пакт про громадянські та політичні права розширює сферу дії цього права, вказуючи, що ніхто не повинен зазнавати свавільного чи незаконного втручання в його особисте і сімейне життя, свавільних чи незаконних посягань на недоторканність його житла або таємницю його кореспонденції чи незаконних посягань на його честь і репутацію [4, ст. 17].

Стосовно цих нормативних актів, можна зазначити, що саме ці положення надали поштовх державам більш детально врегулювати питання таємниці спілкування та невтручання в особисте життя особи в національному законодавстві. Так, засада «таємниці спілкування» передбачена та детально описана ст. 31 Конституції України та ст. 14 Кримінального процесуального кодексу України,

що дає вказівку на прагнення держави реалізовувати захист прав та основоположних свобод людини, не звертаючи увагу на те, чи є особа законотрушньою, чи правотрушньою.

Необхідно звернути увагу на Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод, якою вперше було зазначено, що органи державної влади не можуть втручатись у здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб [2, ст. 8]. Саме це, своєю чергу, поставило питання про належне регулювання різновидів доступу до втручання у приватне спілкування державними органами в національному законодавстві, що передбачено ст. 258 КПК України. Оскільки, звертаючи увагу на швидкий науково-технічний розвиток і процес глобалізації, що сприяють передачі та обміну інформацією різними способами, правоохоронні органи мають велику кількість способів втручання в приватне спілкування. І за останнє десятиліття ці процеси значно розрослися шляхом різноманітних засобів комунікації.

Таким чином, принципи демократії та основних прав людини є цінностями, на які спирається Європейське Співтовариство. Тому таємниця спілкування, як принципово важлива основа розвиненого інформаційного суспільства, слід розглядати як одне із прагнень держави щодо забезпечення вищезазначених цінностей.

Як наслідок, право на таємницю спілкування, будучи міжнародним та європейським стандартом у сфері захисту прав і свобод людини, є об'єктом не лише міжнародно-правового, а і внутрішньодержавного регулювання.

Проаналізувавши положення щодо передбачення права на повагу до особистого життя, закріплення їх в окремих міжнародних нормативних актах, можна дійти до висновку, що саме це дало поштовх національному законодавству впровадити дані положення, а саме «таємницю спілкування» в Конституцію України та КПК України, які містять окремі статті, що стосуються цього питання, акцентуючи увагу на тому, що право на особисте життя особи та невтручання у приватне спілкування є основоположним

та невідчуженим, а й таким, що не можна порушувати в ніякому разі, окрім випадків, передбачених законом.

Список використаної літератури

1. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. № 995_015. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (дата звернення – 06.05.2022).
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 01 січня 1990 р. № 995_004. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення – 06.05.2022).
3. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 квітня 2010 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення – 06.05.2022).
4. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 19 жовтня 1973 р. № 995_043. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата звернення – 06.05.2022).